

Foto: Heidi Buur Holbeck, SEGES

Faktaark

HVORDAN FÅR DU ØKONOMI I NATURPLEJE?

Det er muligt at få god økonomi ved pleje af værdifulde naturarealer i Danmark, men det kræver fokus på management, store arealer og få dyr pr. ha. Det viser en driftsgren-analyse af 5 bedrifter med naturpleje.

Denne analyse understøtter dermed tidligere analyser, der ligeledes har vist, at der godt kan være forretning i naturpleje, men at det kræver fokus på optimering af indsatsen. Pleje af naturarealer kræver et særligt fokus, da arealerne ofte har en ringere foderværdi, er ukurante, små, våde eller ligger langt fra ejendommen. Til gengæld kan dyrene gøre en vigtig forskel for biodiversiteten. Græsning af de lysåbne naturarealer er afgørende for at sikre mangfoldigheden af sjældne dyre- og plantearter. Derfor kan der også søges tilskud til pleje af de mest værdifulde naturarealer. Ligeledes er der mulighed for afsætning af kød til en højere pris pga. den gode historie om dyrenes indsats for biodiversiteten, god dyrevelfærd og velsmagende kød.

Både for nye og etablerede naturplejere, er det dog vigtigt at kende økonomien på sin bedrift og være klar over, hvad der særligt skal holdes fokus på. Økonomien i naturplejen bør derfor analyseres løbende, så der er mulighed for at forbedre og tilrette sit management.

For at opnå en økonomisk rentabel naturpleje, er der flere områder, der er afgørende. Vi anbefaler at have fokus på følgende punkter:

» HA' EN KLAR STRATEGI

Der er store individuelle forskelle på indtjeningsmuligheder på forskellige bedrifter, samt på hvad der driver dig som naturplejer: Find ud af, hvor du har dine kompetencer. Det er afgørende at have en strategi for bedriften, der knytter disse ting sammen og udnytter både dine egne styrker og potentialer, herunder optimering på bl.a. management og afsætningsmuligheder.

» HOLD OMKOSTNINGERNE NEDE

Det gælder i særdeleshed for omkostninger til foder og bygninger. Naturpleje kan sjældent bære særligt høje omkostninger til foder, herunder vinterfoder og/eller foder til slutfedning. Indgår der bygninger, anvendes de kun i omkring 3 - 6 måneder om året, og 'huslejen' (renteomkostninger, afskrivninger, vedligehold mv.) pr. dyr kan derfor hurtigt blive høj, da omkostningerne er der hele året. Overvej derfor alternativer til at eje bygningerne, fx pasnings- eller lejeaftaler. Helårsafgræsning kan derfor også være en økonomisk fordel, hvis forholdene tillader det.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevarerministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

» FORLANG BETALING FOR AT PLEJE NATURAREALER

Se ikke blot dine dyrs indsats på naturarealerne som 'gratis' foder til dine dyr. Dyrene vil ofte have en lavere tilvækst på naturarealer. Betalingen kan både være i form af, at du søger tilskud til arealerne, der overstiger forpagtningsomkostningerne eller at du, som dyreholder, modtager betaling for afgræsningen. Der kan være undtagelser, der kan opveje den manglende betaling på plejen. F.eks. hvor arealerne på anden vis giver adgang til en merindtægt. Det kan fx være hvis du ved at du kan sælge dit kød fra naturarealerne som et specialprodukt til en anseelig merpris.

» HA' FOKUS PÅ VÆRDIEN AF NATURAREALERNE

Du skal sikre, at der er sammenhæng mellem hvilken type arealer du byder ind på og hvad værdien af disse arealer reelt er for dig (størrelse, beliggenhed, fodringsværdi mv.). Du kan dermed bedre vurdere og afgive realistiske bud på de arealer, der giver dig mulighed for at lave en fornuftig forretning. Fx vil store, sammenhængende arealer ofte være mindre tidskrævende at holde tilsyn med og dermed have en større værdi.

» FIND GODE AFSÆTNINGSKANALER

Få en højere afregningspris på dyrene (kød eller levedyr). Det kan bl.a. være i form af privat afsætning, egen gårdbutik, afsætning under nuværende specialkoncepter eller samarbejdsaftaler om lokal afsætning.

» OPTIMER PRODUKTIONEN INDEN FOR DEN FASTLAGTE STRATEGI

Selv hvis det primære fokus er på pleje af naturarealer og ikke afsætning af dyr, kan det stadig være en fordel at optimere kælvningsalderen, så der kommer flere dyr igennem produktionen. Dette kan ofte gøres uden de store omkostninger. Det kan også være, at dyrene kan sendes tidligere til slagtning, så antallet af foderdage begrænses. Omvendt kan strategien også være, at have en så ekstensiv produktion som mulig, hvor indtjeningen udelukkende kommer fra tilskud til plejen.

» HA' KENDSKAB TIL TILSKUDSORDNINGERNE OG HVILKE KRAV DER SKAL OPFYLDES

Dermed kan du bedre sikre, at du lever op til kravene og få mest muligt ud af arealerne og undgå tilbagebetalingskrav. Selv hvis du har en græsningsaftale bør du som minimum vide, hvilket tilskud og kontrolkrav der er på arealerne.

» LAV GRUNDIGE ØKONOMISKE BEREGNINGER PÅ EGNE FORHOLD OG FØLG LØBENDE OP

Det er vigtigt at der regnes helt til bundlinjen og at der samtidigt vurderes på arbejdsindsatsen i forhold til resultatet. Det kan bl.a. gøres ved at lave driftsgrensanalyser, der ser separat på økonomien i naturplejen, samt hvor der indregnes en løn for ejerens indsats. Derudover er det også vigtigt at have fokus på fremstillingsprisen på foderet, såfremt du avler det selv. Det gør det muligt at vurdere, hvorvidt det er den optimale løsning.

Foto: Heidi Buur Holbeck, SEGES

Disse konklusioner er fremkommet på baggrund af analysen af økonomien i naturpleje med kvæg.

Foto: Heidi Buur Holbeck, SEGES

De fem bedrifter i driftsgrensanalysen

- » 19 KPE
Skotsk Højland. Plejer 60 ha med begrænset tilskuds-fodring og helårsgræsning.
- » 55 KPE
Galloway. Plejer 280 ha med helårsgræsning. Skaber stor jagtværdi.
- » 70 KPE
Hereford. Plejer 78 ha med vinteropstaldning og indkøb af kalve til slutfedning.
- » 100 KPE
Angus. Plejer 180 ha med vinteropstaldning og indkøb af kalve. Er økolog og har meget fokus på salgsarbejde.
- » 140 KPE
Angus. Plejer 685 ha med udegående køer/kvier om vinteren. Er økolog og fuldtidsbeskæftiget som naturplejer med tilhørende foderproduktion.

ANALYSE AF DYGTIGE NATURPLEJERE

Der er lavet en driftsgrensanalyse af regnskaberne for 5 naturplejere, der alle plejer nogle af Danmarks vigtigste naturområder med kvæg. Nogle har primært haft fokus på optimering af tilskud, mens andre i højere grad fokuserer på afsætningen af kødet og på optimering af tilvækst.

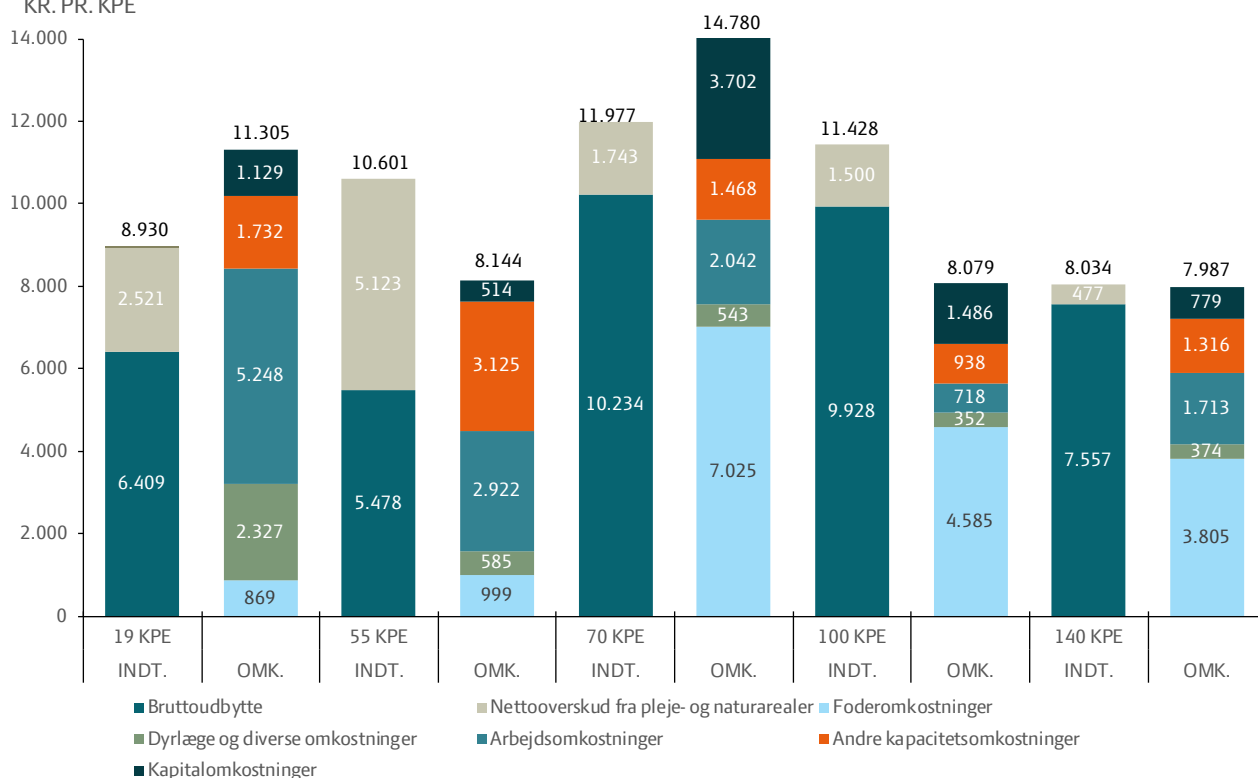
Driftsgrensanalysen opdeler regnskabet og fordeler alle indtægter og omkostninger, der er forbundet med naturplejen dvs. indtægter og omkostninger ved dyrene inkl. bygninger, maskiner og arealer, som anvendes til dyrene. Dertil kommer tilskud og omkostninger, der hører til arealerne, så de kan analyseres separat. Derudover aflønnes alt input, så der tildeles løn til ejeren og egenkapitalen forrentes. Produceres der eget foder, ses det som en separat driftsgren og foderet indgår i naturplejen til en intern overførselspris. Det resultat, der fremkommer, er dermed et 'overskud' i driftsgrenen, når alt input er aflønnet. Se resultat for de fem bedrifter i boksen.

Som det ses af figur 1, er resultaterne for de 5 bedrifter forskellige. Forskellen i indtægter og udgifter skyldes bl.a. management, arealernes størrelse, arrondering, samt antal let af dyr.

De bedrifter der har et økonomisk overskud, er kendetegnet ved at have relativt store arealer, med ekstensiv græsning. Dermed får de optimeret indsatsen med en enkel management. Modsat kan vinteropstaldning og foder være dyrt og kan trække omkostningerne op. Derfor er det vigtigt at have godt styr på omkostninger til opstaldning og foder i forbindelse med bud på nye arealer. De fem bedrifters opnåede resultat er:

- » 19 KPE: -2.375 kr. pr. KPE
- » 55 KPE: 2.456 kr. pr. KPE
- » 70 KPE: -2.803 kr. pr. KPE
- » 100 KPE: 3.349 kr. pr. KPE
- » 140 KPE: 48 kr. pr. KPE

INDTÆGTER OG OMKOSTNINGER KR. PR. KPE

Figur 1. Indtægter og omkostninger pr. KPE i 2017. En KPE er en årsammeke, et årsopdræt og en halv slagtekalv. For bedrifter, der ikke udvider eller køber kalve ind, vil det ca. svare til antallet af årskøer.

3 af de 5 bedrifter har overskud på naturplejen og kan både aflønne ejerens tid samt forrente den kapital, der er bundet i produktionen udover at dække omkostningerne. Det er dog ikke tilfældet for bedriften med 19 KPE. Ejeren kan dog få dækket alle sine omkostninger, aflønne den bundne kapital og få en ejerløn på 2.873 kr. pr. KPE, men der er ikke indtægter nok til at dække den nuværende fordelte ejerløn på 5.248 kr. pr. KPE. Bedriften med 70 KPE har heller ikke overskud. Omkostningerne er dækket, men der er ikke penge tilbage til at dække løn og forrentning af kapital.

Det er vigtigt at bemærke at resultaterne kun dækker selve naturplejen og dermed er uden foderproduktion. Ingen af ovenstående bedrifter er fuldtidsbeskæftiget udelukkende med naturpleje. Derfor skal man være opmærksom på, at der i de fleste tilfælde skal komme en anden indtægt fra for eksempel foderproduktion, udearbejde, salgsarbejde, eller andet der passer ind i den daglige pasning af dyrene. Det er også værd at bemærke, at den kapital der bindes til naturpleje er relativ begrænset i forhold til at drive en mere traditionel intensiv landbrugsdrift. Stadigvæk er det vigtigt at indregne den kapitalbinding, der også skal forrentes, som en del af omkostningerne ved at have naturpleje.

De 5 bedrifter, der er analyseret, er udvalgt efter, at de udfører naturpleje på noget af den vigtigste natur vi har i Danmark. Flere af arealerne er meget næringsfattige og derfor har dyrene ikke en stor tilvækst. Bedrifterne er ikke nødvendigvis repræsentativt for økonomien i naturpleje generelt, men viser, at det er muligt at få økonomi i selv meget værdifulde naturområder med lille eller ringe foderværdi. Tidligere analyser har ligeledes vist, at der kan være god forretning i naturpleje, men at det også kan give underskud, hvis ikke der er fokus på hvor og hvordan pengene skal tjenes og indsatsen optimeres.

KONTAKT

Per Spleth, specialkonsulent
Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
SEGES - HusdyrInnovation - psp@seges.dk
+45 8740 5301 / +45 3092 1774

KONTAKT

Morten Nyland Christensen, konsulent
Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
SEGES - Erhvervsøkonomi - mony@seges.dk
+45 8740 5495

KONTAKT

Heidi Buur Holbeck, landskonsulent
Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
SEGES - Anlæg & Miljø - hbh@seges.dk
+45 8740 5450 / +45 2374 3157

